

ÇUKUROVA'YI ORTA ANADOLU'YA BAĞLAYAN KUZEY KERVANYOLU

Hasan BUYRUK*

Özet

Çukurova, Orta Anadolu'yu Doğu Akdeniz ve Suriye, Mezopotamya'ya bunun yanında Mezopotamya'yı da Orta Anadolu, Batı Anadolu ve Ege Dünyası'na bağlayan yollar üzerinde yer almaktadır. Antik Çağ'dan başlayarak Çukurova Bölgesi batıya ve İç Anadolu'ya çeşitli kervan yolları ile bağlanmıştır. Bunlardan en çok bilineni Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Kilikya-Suriye arasında bir geçit olan ve Anadolu'yu Kapadokya ve Kayseri üzerinden Gülek boğazı vasıtasıyla Halep, Kinza ve Kadeşe bağlayan yoldur. Diğer bir yol ise Kastabala-Hierapolis, Karatepe güzergâhını takip eden, Göksun üzerinden Gez Belini geçerek Develi üzerinden Kayseri ve Kapadokya'ya ulaşan yoldur.

Çukurova'yı Kayseri ve Kapadokya'ya bağlayan önemli yollardan biri de, bu yol güzergâhında merkezi konumda olan. Sis (Kozan) üzerinden geçen kuzey kervan yoludur. Suriye'den gelen yol Ayas (Yumurtalık) Limanı'nından çıkan yol ile Misis üzerinde birleşmektedir. Özellikle Ayas Limanı'na gemiler ile gelen emtia, kervanlar vasıtası ile Misis, Yılan Kale, Anavarza yolunu izleyerek Sis Sancağı'na ulaşıyordu. Aynı zamanda Adana'dan İmamoğlu üzerinden Sis'e ulaşan bir diğer yol daha vardı. Sis'te birleşen bu her iki yol, Suluhan, Çulluuşağı, Feke, Saimbeyli yolunu izleyip, Karatepe, Göksun üzerinden gelen yolla, Gez Belinde birleşerek Kayseri ve Kapadokya'ya ulaşıyordu. Bu kuzey kervan yolunun, çok işlek olmasa da Feke'den ayrılıp, Maran Kalesi, İnderesi, Zamantı Irmağını takiple Yahyalı üzerinden Kayseri ve Kapadokya'ya ulaşan bir kolunun olduğu da bilinmektedir.

* Yrd. Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü,

mıştır. Devam eden yol genişletme çalışmaları sonucu Kozan-Saimbeyli-Tufanbeyli güzergâhındaki yol ve köprü gibi kalıntılarının ortadan kalkacağı şüphesizdir.

Kuzey kervan yolunda hanların sayısının az olması, kalelerin aynı zamanda konaklama yeri işlevini de gördüğünü düşündürmektedir. Yumurtalık'tan başlayan yolun uzunluğu düşünüldüğünde yolu kullanan kervanların pek çok kez konaklaması gerektiği sonucunu doğurmaktadır. Oysa yol üzerinde sadece iki han tespit edebildik. Bu tespitite bize özellikle Anavarza, Sis ve Feke kalelerde konaklama yerlerinin olduğunu göstermektedir. Bir başka olasılıkta kervanların kale eteklerinde konakladıklarıdır.

KAYNAKÇALAR

ALİŞHAN, Pierre Leonce Marcar, *Sissouon ou L'Armene-Cilicie, Description Geographique et Historique*, Venise S. Lazere, 1899.

BARKER, William Burckhardt, *Lares and Penates or Cilicia and its Governors*, Londra 1853.

BUYRUK, Hasan, *Sis'i (Kozan) Akdeniz'den Kapadokya'ya Bağlayan Kervan Yolu Kaleleri*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2011.

CUNET, Vital, *La Turquie D'Asie*, Paris 1892. s.85-94.

DAVİS, Edwin John, *Life in Asiatic Turkey; A Journal of Travel in Cilicia*, Londra 2005.

EDWARDS, Robert W, *The Fortifications of Armenian Clia*, Washington 1987.

ERSAN, Mehmet, "13. Yüzyıl Başlarında Çukurova"; (Ed.) Erman Altun-M. Sabri Koz, *Efsane-den Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, (ss. 268–273), Yapı Kredi Yay., İstanbul 2000.

EYİCE, Semavi, "Anadolu Arkeoloji Tarihinden Portreler:(1) Gertrude Bell", *Arkeoloji ve Sanat*, S. 2, İstanbul 1978, s. 7–10.

FEDDEN, Robin and THOMSON, John, *Crusader Castles*, Londra 1957.

FREELY, John, *Türkiye Uygurlıklar Rehberi 4 Akdeniz kıyıları*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2008.

LANGLOS, Victor, *Voyage Dans la Cilicie et Dans Les Montagnes Du Taurus Execute Pendant Les Annees 1852–1853*, Paris 1861.

RAMSAY, William, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev. Mihri Pektaş), M.E.B Yay., İstanbul 1960.

SALMAN, İsmail, "Mopsuestia-Misis Antik Kenti" *Adana Valiliği; Adana İlçeleri Kültür Envanteri II*, Ulusoy Ofset, Adana 2008.

SAYAR, H. Mustafa, "Doğu Kilikya'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 1990", IX. *AST*, Ankara 1993. s.203–222.

SAYAR, H. Mustafa, *Doğu Kilikya'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 1994*", XIII. *AST*, C.I, Ankara 1996. s.55–76.

SAYAR, H. Mustafa, *Doğu Kilikya'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 2002*", 21. *AST*, C.I, Ankara 2004. s.155–168.

SAYAR, H. M., "Kilikya Yüzyet Araştırmaları 2003", 22. *AST*, C.II. Ankara 2005. s. 219–228.

SAYAR, H. Mustafa, *Doğu Kilikya'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 2004*", 23. C.I, *AST*, Ankara 2006. s. 1–12.

SAYAR, H. Mustafa, *Doğu Kilikya'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 2005*", 24. *AST*, C.II, Ankara 2007. s. 201–212.

TEXER, Charles, *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, C.I-III*, (Çev. Ali Suat), Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yay., Ankara 2002.

UMAR, Bilge, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâp Yay., İstanbul 1993

YURTSEVER, Cezmi, *Sis Kozandağlarından Tarih Seslenirse*, İzdüşüm Yay., Adana 2007.